

Barn som vitner til okkupasjonstiden

Haldis Hjort

Privat praksis/SINTEF Helse, Oslo

Nina Strand

journalist i Tidsskrift for Norsk psykologforening

Tone Schou Wetlesen

Blant norske psykologer er det fortsatt mange som erfarte andre verdenskrig og tysk okkupasjon som barn eller ungdom. Dette temanummeret om tidsvitner fra krigen setter søkelys på oppveksten deres. Når dagens 60 - 80-åringer skriver om sitt liv og sine refleksjoner, får vi økt kunnskap og bevissthet om de sosiokulturelle og psykologiske aspektene. Temanummeret kan således bli et bidrag til krigshistorie sett med den voksnes tilbakeblikk på barnets situasjon. I dette ligger et potensial for overføring til yngre generasjoner av psykologer, noe som kan vise seg verdifullt i møte med barn og unge som har vært rammet av dagens kriger.

På et seniortreff i Psykologforeningens oslogruppe holdt Haldis Hjort og Tone Schou Wetlesen en innledning til diskusjon på bakgrunn av sin bok *Spor etter krigen*. I møtet ga flere av medlemmene selv levende framstillinger om hvordan krigsårene hadde artet seg for dem, og mange mente at stoffet fortjente en videre utbredelse. Dermed var kimen til temanummeret plantet.

Vi oppfordret de av Psykologforeningens medlemmer som var barn eller ungdom under krigen, til å sende inn sine historier i form av artikler, fortellinger, dikt eller intervjuamtaler. Vi ba også bidragsyterne om å reflektere over mer langsiktige konsekvenser av å oppleve den tyske okkupasjonen som barn, hvordan det hadde preget voksenlivet, og om det for eksempel hadde betydning for studium og yrkesvalg. Det er nok likevel først og fremst krigsminnene og i mindre grad det lange perspektivet som har motivert bidrags-yterne.

Barnegenerasjonens bidrag til krigshistorien har til nå vært lite framme i lyset. Dette har å gjøre med flere forhold. Temaer som ser ut til å ha hatt forrang, er den voksne krigsgenerasjonens fortelling om krigen, de dramatiske kamphistoriene, krigsfangenes historie og historiene til spesielt utsatte og stigmatiserte grupper som barn av NS-foreldre og barn av tyske soldater. En annen grunn til at stemmen til «barnet i den voksne» kan komme sent fram i en persons livsløp, er at det kan ta tid før hun eller han er klar til å hente fram traumatiske barndomsminner, og at perspektiv på livsløpet kan fordre avstand i tid.

Sammen med temanummerets faglige bidrag gir disse vitnesbyrdene oss perspektiv på og nærhet til det å vokse opp under krig.